

CAPUT III. De Effectu Matrimonii.

Effectus Matrimonii sunt multiplices. Quidam respiciunt ipsos conjuges, vel in communi, vel in singulari; quidam respiciunt liberos, ex Matrimonio susceptos.

SECTIO I.

De Effectibus Matrimonii quoad ipsos conjuges.

SUMMARI A.

- 1. Effectus Matrimonii est gratia Sacramentalis. 2. Vinculum conjugale. 3. Obligatio fidei. 4. & seqq. Jus petendi & obligatio reddendi debitis. 11. Quod non urget ante primum bimestre. 12. Potestas maritalis. 13. Ratione cuius uxor tenetur sequi maritum. 14. Illa tamen moderata sit, oportet. 15. & seq. Maritus illustris per se loquendo non habet Jurisdictionem in uxorem; sed tantum ex spontanea illius subiectione. 17. Item potestas patri. 18. Uxor participat mariti dignitate. 19. & seq. Nobilitatem. 21. Forum. 22. Et ceteras prerogativas. 23. Retinetque illas post mariti obitum. 24. Nisi alteri nubat. 25. & seq. Femina, nubens marito conditionis inferiori, amittit prerogativas participatas; non autem connatas.

§. I.

Quinam effectus sint communes utrique conjugum?

- 1. Nter effectus Matrimonii, communes utriusque conjugum, numeratur I. gratia Sacramentalis, quam Divina Benignitas indulsit conjugibus Christianis, ut Matrimonii iugum, quod onerosum est & grave, majorem suavitatem & merito supportare possint. II. vinculum conjugale, quod, cum ex Matrimonio ethnico & legitimo quoque confurgat, per Matrimonium Christianum magis magisque roboratur & perficitur. III. fides conjugalis, ratione cuius tenetur unus conjugum alteri cohabitare, mutuum amorem & amicitiam exhibere, ab omni concubitu & affectu venereo circa personas alias abstinere. IV. est debitum conjugale, tum activum seu jus petendi copulam & commixtionem carnalem viri & uxoris; tum passivum seu obligatio reddendi, si ab uno conjugum fuerit petitum, juxta textum Apostoli I. Corinth. 7. ibi: uxori vir debitum reddat; similiter autem & uxor viro. Et licet jus petendi per se loquendo sit arbitrium ac liberum, possintque conjuges à debito laudabiliter & meritorie abstinere per textum in cap. quod DEO 4. XXXIII. quest. 5. attamen obligatio reddendi semper stringit, si petitio fuerit rationabilis & seria, nullave causa à redditione excuset. Censetur autem petitio rationabilis, si fiat I. modo humano, ac petens sit mentis compos; quæ ratione ebrius aut amens non petit justè, nec obligat ad reddendum, nisi ex charitate ad evitandum peccatum contra naturam. Gobat tract. 10. num. 615. II. si fiat debito tempore: nam, cum in nihil dicitur de tempore menstruo, vel tempore pręgnantię, de quo latè agit Zacchias Quest. Medico. Legal. lib. 7. tit. 3. q. 3. à n. 11. & q. 4. à n. 6. etiam diebus sollemnioribus, aut quando acceditur ad S. Evcharistiam, à debito abstinendum esse, inculcant SS. PP. in cap. sciat 1. & seqq. XXXIII. q. 4. etsi plerique in hoc non agnoscant præceptum, sed consilium arg. cap. penult. ead. q. 4. III. si fiat in loco non sacro, vel non publico, ne vel Ecclesia exinde polluat, ut dicitur in Lib. III. p. 2. cap. 1. num. 133. aut scandalum quoddam oriatur. IV. si fiat in vase connaturali: nam, ut loquitur D. Ambrosius in cap. offerebas 12. XXXII. q. 7. minus est malum, secundum naturam coire, quam adversus naturam delinquere; & ut dicitur D. Augustinus in cap. usus 12. ead. quest. 7. usus naturalis est licitus est in conjugio, sicut illicitus in adulterio. Contra naturam vero semper illicitus, & procul dubio flagitiosior atque turpior, quem sanctus Apostolus & in feminis & in masculis arguebat, damnabiliores volens intelligi, quam si in usu naturali vel adulterando, vel fornicando peccarent. V. si observetur situs ordinarius, ac vir incubus & mulier succuba sit; quem modum ceu faciliorem, generandę proli aptiorem, & conjugibus minus in fanitatem nocentem, à Natura institutum esse, demonstrat Zacchias quest. Medico-Legal. d. lib. 7. tit. 3. q. 1. à n. 38. simulque modos alias non naturam

naturales, unà cum periculo generationis & valetudinis, inde sequenti, à n. 46. describit. 10. Cause, à redditione debiti excusantes, generatim ad duas revocari possunt: videlicet si petitio non sit rationabilis & justa; vel si reddenti periculum fanitatis immincat; quod periculum, cum nemo melius scire debeat, quam Medicus; nemo fortassis ad forum Canonicum aut Theologicum melius expressit quam laud. Zacchias d. tit. 3. quest. 2. 3. 4. & 5. Quantum verò sit peccatum, vel non rectè petere, vel non reddere debitum, ad Moralias remittimus, inter quos primus est San-

chez de Matrim. tot. lib. 9. Id solummodo meminisse juvat, quòd intra primum bimestre, à nuptiarum die computandum, conjunx conjugum petenti debitum reddere non teneatur: quoniam id tempus conjugibus à Jure conceditur, ad deliberandum, an Religionem aliquam, à Sede Apostolica approbatam, velint ingredi. cap. ex publico 7. de Convers. conjugat. Videatur Clericatus de Sacrament. Ord. dec. 14. ubi nonnulla adducit exempla, virorum & mulierum, qui, post Matrimonium, antequam consummationem, ad Ordines Religiosos convolarunt.

§. II.

Quinam effectus Matrimonii singulares sint ex parte mariti?

- 12. Nter effectus singulares ex parte mariti præcipue eminent duo, potestas maritalis, & patria. Potestas maritalis extendit se ad uxorem, quæ viro, tanquam capiti, in ordine ad gubernationem & administrationem domesticam est subiecta, juxta Divinam ordinationem Gen. 3. v. 16. & ad Ephes. cap. 5. v. 22. cap. 13. noluit 16. & seqq. XXXIII. q. 5. Quæ de causa mulier virum tenetur sequi, & ubi is habitationem figit, habitare cap. unaquaque 3. XIII. q. 2. Nisi grave corporis aut animæ periculum immincat, Magnif. D. P. König ad h. t. n. 15. aut vir nullibi domicilium figere velit. P. Pirhing ad d. t. n. 174. aut certus habitationi locus determinatus, nec justa discedendi causa à marito probata fuerit. P. Schmalgrueber ad tit. 14. de Sponsal. à n. 120. Interim maritale regimen in uxorem non despoticum, severum, aut exosum; sed moderatum & temperatum esse debet. Lauterb. ad tit. ff. de R. N. §. 83. tum quia uxor non est ancilla; sed socia & consors l. nuptia 1. ff. de R. N. l. adversus 4. Cod. de Crim. expilata hære d. tum quia, ut dicitur in cap. si dulturi 2. XXXII. q. 6. qualem quisque vult habere uxorem, talis & ipse sit, oportet: tum quia, ut legitur in cap. indignatur 4. ead. q. 6. ad maritos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere feminas. Illud in questionem trahi video, num, si ma-

ritus sit Illustris ac Nobilis, & Jurisdictionem in suo territorio habeat, eandem quoque adversus uxorem exercere possit? Negant non pauci, quos inter recensentur Modelinus Pistorius, Schubhard, Myler, ab Ehrenbach in Gamalog. Person. Illustr. cap. 7. n. 22. apud Stryck in usu mod. Pand. ad tit. de Jurisdic. §. 29. Affirmat cum aliis Vitriarius Inst. Fur. publ. lib. 3. tit. 17. §. 12. Distinguit melius cit. 16. Stryck, ac uxorem per se loquendo maritali Jurisdictioni non esse subiectam, asserit: eò quòd uxor ejusdem dignitatis sit particeps l. femina 8. ff. de Senator. par autem in parè non habeat imperium aut Jurisdictionem per l. nam Magistratus 4. ff. de Recept. qui arbitri. contendit tamen, ex Jurisdictione prorogata, & spontanea subiectione, expressa, vel tacita, quæ inducitur ex contrahibus aut delictis, ab uxore in territorio mariti gestis, uxorem à marito judicari posse arg. l. est recept. 14. ff. de Jurisd. Potestas patria circa liberos occupatur, potestque maritus partim ipsorum personas regere; partim eorum actiones in bonum familiam dirigere; partim etiam res (servatâ peculiorum distinctione, de qua in lib. III. tract. de Jure propriæ. cap. 2. à n. 142.) ad utilitatem propriam applicare. Revideantur dicta in ead. lib. III. tract. l. p. 1. cap. 1. à n. 76.

§. III.

Quinam effectus Matrimonii sint singulares ex parte uxoris?

- 13. Nter effectus Matrimonii singulares ex parte uxoris præcipuus est, quòd participet dignitatem, nobilitatem, forum, & pleraque mariti privilegia. De dignitate textus perspicuus occurrit in l. femina 8. ff. de Senatorib. & l. mulieres 13. Cod. de Dignitat. Unde in Germania extra dubium esse, existimat Stryck ad cit. tit. ff. de Senatorib. §. 6. quòd virgo nobilis, Principi Imperii nupta, titulò mariti 19. quod leudstige sit honoranda. De Nobilitate communem quoque sententiam post Tiraquellum, Besoldum, Hæping & alios allegat idem Stryck §. 7. & merito: quandoquidem in cit. l. mulieres 13. discretè nobilitas mariti transfertur in uxorem in verb. gener 2. nobilitamus. Licet utique nobilitas, quam maritus transfundit in uxorem, ex na-

tivitate plebejam, in quibusdam locis, præcipue in Capitulis Ecclesiarum Cathedralium & aliarum, quoad descendentes non attendatur; salvâ ceteroquin nobilitate uxoris, quæ radiis mariti corrumpat Nov. 105. cap. 2. in pr. De foro res etiam est expedita, quòd uxor illud habeat cum marito commune juxta cit. l. mulieres 13. ibi: & forum ex eorum persona statuimus. Etiam in causa, quâ alteri ante Matrimonium erat obligata. Franzkius ad tit. ff. de Judic. n. 12. Schöpffer in tr. de Statu viduit. mut. p. 1. cap. 6. n. 15.

De ceteris mariti privilegiis, quòd uxori communicentur, textus extant in l. ult. Cod. de Injur. l. medicos 6. l. ult. Cod. de Professor. & Medic. König ad h. t. num. 120.

Atque hæc privilegia, torum, nobilitatem, & dig-

& dignitatem mariti retinet uxor post illius mortem, quamdiu manet vidua per *cit. l. mulieres 13. Cod. de Dignitat. l. ult. Cod. de Incol. quia, dum amoribus conjugialibus iteratō se non implicat, mariti prædefuncti prærogativis digna reputatur. Quamobrem etiam in viduis certorum Collegiorum & Opificum quotidie videmus, eas in Collegio manere, & artificium mariti per idoneos ministros aut proficuos exercere. Mev. p. 8. dec. 52. Schöpffer*

24 *d. l. n. 17.* At, quamprimū alteri nupsit, prioris conjugis prærogativas amittit, ac posterioris fortunam sequitur juxta *cit. l. mulieres 13. & Nov. 22. cap. 36. Schöpffer d. l. n. 24. 25. 33.* Nisi specialiter Principis indulgētō retentionem veterum jurium impetraverit juxta *l. ult. in pr. ff. de Senator. Stryck ad eund. cit. §. 8.*

25 Cæterū, si fœmina nubat marito conditionis inferioris, ex vulgato asserto priorem statum & conditionem amittere dicitur per *l. fœmina 8. ff. de Senatorib. l. cum. te 10. Cod. de*

Nupt. Verūm cum *cit. Stryck §. 9. 26* discernitur est statuendum inter prærogativas connotatas, qualis esse nobilitas ac illustris conditio; & inter prærogativas participatas, quæ participantur a patre, qui v.g. est Consul, Consiliarius, aut Minister Principis. Et 27 has quidem filia perdit, dum nuptias pangit, cum marito diversæ fortis: quippe cum per nuptias à familia patris egrediatur, nec patrum iurum particeps remaneat, sed mariti sortem consequatur juxta *cit. l. cum te 10. Cod. de Nupt.* Illas verò, cum sanguini, 28 quem fœmina per Matrimonium non exiit, coherere videantur, reservat per *cit. l. cum te & l. si ut 1. Cod. de Dignitat.* prout mores Europæ commonstrant, dum v.g. filia Regis, Ducis, Principis, Comitiss, Baronis, Nobilis &c. titulū, quem antecederet ex splendore Natalium accepit, condecorari solet. Springsfeld de Appanag. cap. 3. n. 13. Myler ab Ehrenbach Gamalog. Personar. illust. cap. 5. §. 28. König h. t. n. 119,

SECTIO II.

De Effectibus Matrimonii quoad liberos.

SUMMARI A.

29 Effectus Matrimonii quoad liberos est ipsorum legitimitas. 30. & seq. Stante Matrimonio nati præsumuntur legitimi. 32. Etiam secundū die. 33. Vel mense decimo post mortem patris. 34. Etiam ex Matrimonio putativa. 35. Matrimonium, cum impedimento cognationis clandestinæ contractum, impedit legitimatorem. 36. & seq. Item assertum, quando impedimentum aliud subest. 41. & seq. Hæcque obtinent in utroque foro. 43. & seq. Error Juris non impedit, quō minus Matrimonium dicatur putativum, & ad prolis legitimatorem sufficiens. 49. & seq. Dubium practicum antecedens de valore Matrimonii legitimatorem tollit. 52. Non item subsequens. 53. & seq. Proles est legitima, tametsi pendente lite de Matrimonii valore concepta fuerit. 57. Matrimonium potest liberos illegitimos facere legitimos. 58. Si nati fuerint ex personis, inter quas Matrimonium consistere potuit. 59. Secus, si ex personis aliis. 60. & seq. Hanc effectum operatur etiam Matrimonium ratum. 64. & seq. Similiter & Matrimonium secundum cum concubina vel fornicaria contractum. 70. & seq. Nec non Matrimonium putativum. 74. & seq. Sufficit ad legitimatorem, quod parentes fuerint habiles tempore natiuitatis. 77. & seq. Contraria proponantur. 83. & seq. Neq. per Matrimonium avi legitimi potest. 88. & seq. In ordine ad successionem avi. 89. & seq. Di-

scuntur, an consensus liberorum requiratur? 92. Resolvitur, quod requiratur ad acquirendam potestatem patriam. 95. Legitimatio tribuitur etiam per rescriptum Principis. 94. Ex causa necessitatis vel utilitatis Ecclesia potest. S. Pontifex ad temporalia aliquem legitimare. 95. & seq. Quod etiam contingit, quando dispensatur in radice Matrimonii. 98. & seq. Inducitur discrimen inter rescriptum & dispensationem in radice. 101. Iste tamen effectus non extenditur in prejudicium liberorum jam natorum. 102. & seq. Attingitur legitimatio per oblationem curiæ. 105. Ad effectum Matrimonii quoad liberos refertur etiam educatio, qua principaliter incumbit patri. 106. & seq. Minus principaliter matri competit. 108. Et post mortem patris principaliter. 109. Refertur quoque illuc onus alendi, quod præcipuum respicit patrem. 110. & seq. Etiam primū triennium. 112. Deinde veniunt ascendentes paterni. 113. & seq. Postea Mater. 115. Tum ascendentes materni. 116. Deum fratres & sorores. 117. & seq. Non tantum liberi legitimi, sed etiam naturales sunt alendi. 122. Nisi sint divites, aut seipsos alere nequeant. 123. Aut ingratitude commiserint. 124. Explicatur, quid alimentorum nomine contineatur. 125. Agitur de sumptibus studiorum. 126. Expressitur obligatio, quam reciproce habent liberi ad alendos parentes.

§. I.

De Legitimitate Liberorum.

29 Quoad liberos, ex Matrimonio procreatos, effectus non modicus & magnæ ubique considerationis est legitimitas, seu le-

gitima natiuitas, cujus auxiliō plurimorum iurium & favorum in utroque foro particeps redduntur. Hicque

30 Hicque effectus sequitur ex Matrimonio I. tametsi liberi sint nati ex uxore, de qua constat, quod sæpius adulterium commiserit per *l. filium 6. ff. de his qui sui vel alieni jur. l. miles 11. §. 9. ff. ad L. Jul. de Adult.* Imò, tametsi ipsamet uxor asserat, se hunc vel illum ex liberis ex adulterio concepisse *l. Imperatores 29. §. 1. ff. de Probat.* quia ex una parte præsumptio stat pro favore prolis innocentis; ex altera parte confessio matris non potest alii quam matri nocere, veluti patet ex *lib. II. tract. III. de Processu Judic. cap. 4. à num. 48.*

32 Sequitur II. live liberi post Matrimonium contractum nati sint mense octavo vel nono; sive sub initium mensis septimi *l. septimo 12. ff. de S. H. live, ut communis sententia colligit ex l. nupt. 11. Cod. de Naturalib. lib. secundū vel tertio die post nuptias; quantum scilicet agitur de favore liberorum, non item de favore parentum, per copulam carnalem anticipatō concordientium. Stryck in usu mod. ad cit. tit. ff. §. 13.*

33 Sequitur III. quando liberi sunt nati post mortem patris ex vidua, tam mense nono, quam decimo *arg. l. Gallus 29. in pr. ff. de Liber. & posthum.* Nisi forsitan pater graviter & continuō ante suum obitum ægrotasset *arg. l. intestato 3. §. 11. ff. de Suis & Legitim. hered. d. l. filium 6. ff. de His, qui sui vel alieni juris &c.* Post decimum mensem an partus editus pro legitimo habendus? Disquirat Zacchias *quest. Medico. Legal. lib. 1. & tit. 2. q. 6.*

34 Sequitur IV. non tantum si Matrimonium fuerit verum, sed etiam putativum, utpote quod eandem vim & valorem habet, quamdiu non detegitur error, & unus saltem ex conjugibus remanet in bona fide juxta *cap. cum inter 2. & cap. ex tenore 14. Qui filii sunt Legit.* Sed hic paulisper subsistendum, ac unum vel alterum dubium est discutendum.

35 Dubitatur itaque I. an Matrimonium putativum sufficiat ad tribuendam legitimatorem, quando non fuit contractum in facie Ecclesie?

Si Matrimonium, omisis denuntiationibus, sit contractum cum impedimento cognationis, liberos exinde natos non censeri legitimos, textus est luculentus in *cap. ult. §. si quis de Clandestina desponsa.* Ratio ibidem subiungitur: quia parentes taliter contrahendō non expertes scientia, vel saltem affectu igno-
36 rantia, videntur. Verum, si aliud impedimentum subit, res admodum intricata est. Pontius de Matrim. lib. 5. cap. 27. n. 7. Gofredus, Zabarella, & alii, quos allegat P. Wiefner ad *cit. tit. num. 85.* volunt, liberos ex Matrimonio, cum alio impedimento contractō, natos, esse legitimos: eō quod *cit. cap. loquatur solum de Matrimonio in gradu prohibito;* adeoque tanquam constitutio odiosa non debeat ampliari ad Matrimonium cum alio impedimento, in quo nulla graduum
37 computatio reperitur, contractum. Covarr. in 4. Decret. p. 2. cap. 6. in pr. n. 15. Sanchez l. 3. disp. 47. n. 4. Sylvester *Verb. legitimus num. 1.*

Barbosa in *cit. cap. ult. n. 13. Wiefner cit. l. num. 86.* asseverant, liberos non fieri legitimos, esto Matrimonium cum alio impedimento clandestinē sit contractum: partim, 38 quia in *cap. cum inter 2. cap. quod nobis 9. Qui filii sunt legit.* proles declaratur legitima, que nata fuit ex Matrimonio, in facie Ecclesie celebratō; ideōque non obscure significatur, prolem non fore legitimam, si in facie Ecclesie celebratum non fuerit: partim quia in *cit. 39 cap. ult. de Clandest. desponsa.* ab initio generaliter prohibetur Matrimonium clandestinum, ne impedimenta, qualiacunque fuerint, abscondita maneat; & postea generaliter subiungitur: *si quis in huiusmodi clandestina conjugia &c. & rursus: si ambo parentes impedimentum scientes legitimum &c.* Quod autem 40 mentio subiciatur de Matrimonio in gradu prohibito, non restringit priorem & posteriorem locutionem generalem, sed tantum explicat & declarat: vel quia impedimentum cognationis est frequentius; vel quia per graduum prohibitum non tam cognatio quam impedimentum quodlibet intelligi potest.

Dubitatur II. an proles ex Matrimonio putativo, sed clandestino, procreata, saltem in foro conscientie pro legitima sit habenda? Rationem dubitandi suggerit Suarez apud P. Wiefner ad *cit. Qui filii sunt legit. n. 11.* citatus, quod dispositio *cit. cap. ult. de Clandest. desponsa* fundetur in præsumptione scientie vel affectu ignorantie impedimenti; ideōque, cessante præsumptione, cesset dispositio, in præsumptione fundata. Sed

Concludendum est negativè cum Barbosa 42 ad *cit. cap. cum inter 2. n. 27. Pontio de Matr. lib. 11. cap. 8. n. 3. P. Wiefner cit. l. num. 12.* Ratio est: quia, tametsi dispositio *cit. cap. fundetur in præsumptione, ea tamen est Juris & generalis; proindeque, sicut alie dispositiones, in præsumptione generali & Juris fundatæ, obligant pro utroque foro in omni eventu: sic etiam dispositio *cit. cap.**

Dubitatur III. an Matrimonium censeatur 43 esse putativum, in ordine ad prolis legitimatorem, quod fuit contractum cum errore Juris, dum conjuges v.g. sciverunt, se esse in tertio vel quarto gradu consanguineos aut affines, sed erroneè crediderunt, Matrimonium in tali gradu non esse prohibendum?

Negativam commendat duplex ratio. I. 44 quod error Juris equiparetur scientie & male fidei *cap. qui contra 82. de R. F. in 6.* quæ impedit, ut Matrimonium censeatur esse putativum. II. quod ignorantia Juris 45 non profit, sed noceat, quotiescunque de lucro captando agitur *l. Furi 7. l. error. 8. ff. de Furi & facti ignorant.* Affirmativam 46 autem potentius & efficacius commendat generalitas textuum in *cap. cum inter 2. cap. quod clandestina desponsa nobis 9. cap. ex tenore 14. Qui filii sunt legit. in rat.*

in quibus Matrimonium supponitur esse putativum, atque legitimum natalium causativum, quando contractum est à conjugibus, qui verlabantur in ignorantia impedimenti, 47
H 3 hnd

47 sine distinctione, num ignorantia sit Juris vel facti. Capienda itaque generalitas, & cum favor innocentis proli vertatur, restringenda non est per cit. cap. ex tenore 14. in fin. Abbas in cap. perlatum d. t. num. 5. Barbofa ad cit. cap. cum inter n. 17. Wiestner ad cit. tit. n. 16. Reiffenstuel ibid. num. 6.

48 Ad rationem negativam Resp. dupliciter. I. quod error Juris acquiparetur scientia, & noceat ipsimet ignorantia, non autem tertio; II. quod noccat, si proles innocens cerret de lucro, non autem de damno, per illegitimos natales avertendõ.

49 Dubitatur IV. an, si parentes dubitent de valore conjugii, proles exinde concepta sit legitima?

Gonzalez in sape cit. cap. cum inter 2. n. 4. indistincte respondet, prolem censeri legitimam: quia, qui dubitat, est in bona fide.

50 Sed cit. P. Wiestner num. 18. & seq. & cit. P. Reiffenstuel num. 8. & 9. non sine fundamentis distinguunt inter dubium, antecedens Matrimonium; & inter dubium subsequens. Dubium antecedens, si practicum sit, & Matrimonium, ad non depositõ, contrahatur, impedit proli legitimitatem: tum quia, quod non est ex fide, seu actuali credulitate honeste operationis, peccatum est cap. ult. de 3. Prescript. tum quia, qui cum dubio practico operatur, habet affectatam ignorantiam, quæ scientiam æquivalens per cap. ult. de Clandest. de Prescript. cap. eos 2. de Temporibus Ordinari. in 6.

51 Dubium subsequens, sicuti non impedit, quod minus Matrimonium censetur cum bona fide contractum, aut usus conjugalis licite exercceatur, debitum si non petendõ, saltem reddendõ juxta cap. inquisitioni 44 de Sentent. excommunicat. ita non impedit legitimitatem.

§. II.

De Liberorum Legitimatione.

52 Alter, nec minoris considerationis, effectus Matrimonii quoad liberos est, quod ipsos, ante Matrimonium illegitimè genitos, legitimer, seu legitimos efficiat: nam, ut loquitur S. Pontifex in cap. tanta 6. Qui filii sunt legit. tanta est vis Matrimonii, ut, qui antea sunt geniti, post contractum Matrimonium legitimi habeantur.

53 Nec refert: an liberi, antehac illegitimè nati, sint naturales tantum in sensu civili, hoc est, ex concubina suscepti; an autem in sensu Juris Canonici, hoc est, ex simplici fornicatione geniti: nam in sensu Juris Canonici, quem praxis hodierna recipit, omnes liberi per subsequens Matrimonium, à parentibus ad illud habilibus contractum, legitimantur d. cap. tanta 6. etiam si concepti forent ex meretrice, si modõ de patre naturali constet. Rota Romana in rec. p. 9. dec. 314. num. 23. & seq. Illi verõ, qui nati sunt ex parentibus, ad Matrimonium pro tunc contrahendum ob impedimentum aliquo inhabilibus, quales sunt adulterini, sacrilegi, incestuosi, per subsequens

Dubitatur V. an proles sit legitima, quæ; nata fuit, pendente lite de Matrimonii valore?

Resolutio nostra est affirmativa. Panorm. ad sape cit. cap. cum inter n. 6. Barbofa num. 13. Gonzalez num. 8. Pirhing ad eund. tit. num. 7. Magnif. D. P. König ibid. num. 6. P. Reiffenstuel ibid. num. 9. Textus est in cit. cap. cum inter, ubi liberi pronuntiantur legitimi, qui concepti fuerant ante latam sententiam. Ergo licet pendencia non obstat legitima natiuitati. Ratio est: quia, pendente lite, nec alius possessio sua privatur per rubr. & cap. à memoria 1. Ut lite pend. nec conjuges ab usu conjugii repelluntur cap. laudabilem 2. eod. Ergo cum proles, pendente lite concepta, concepta sit ex conjunctione licita, pro legitima est habenda.

Neque opponas: in ordine ad perceptio-nem fructuum post lite contestatam omnes possessores in mala fide constitutos presumi l. certum est 22. Cod. de R. V. Hoc enim exaudiendum est de solis fructibus patrimonii, qui faciunt possessorem cum detrimento veri domini locupletiores; non autem de fructibus Matrimonii seu liberis, qui neque possessori lucrum afferunt, neque tertio dispendium inferunt.

De cætero, si quæstio incidat de legitimitate liberorum, erit presumptio pro liberis, in quasi possessione legitimitatis existentibus; nec illi, sed, qui contrarium asserunt, assertionem suam probare obstringuntur; quam in rem servant, tum ea, quæ discussa fuerunt in Lib. II. tr. III. de Process. Jud. cap. 3. in num. 55. tum ea, quæ pro veritate consultus prolixè deduxit Fagnanus in cap. lator 5. Qui filii sunt legit. à n. 6.

De cætero, si quæstio incidat de legitimitate liberorum, erit presumptio pro liberis, in quasi possessione legitimitatis existentibus; nec illi, sed, qui contrarium asserunt, assertionem suam probare obstringuntur; quam in rem servant, tum ea, quæ discussa fuerunt in Lib. II. tr. III. de Process. Jud. cap. 3. in num. 55. tum ea, quæ pro veritate consultus prolixè deduxit Fagnanus in cap. lator 5. Qui filii sunt legit. à n. 6.

De Liberorum Legitimatione.

Matrimonium legitimari non possunt eod. cap. tanta 6. Hæc plana sunt. At

Controversum est I. utrum ad legitimationem liberorum sufficiat Matrimonium ratum, presertim in ultimo vitæ articulo contractum? Rationem controversiæ subministrat textus in l. nuper 11. Cod. de Naturali liber. ubi ad legitimationis effectum requiritur spes tollenda sobolis; qualis non subest in Matrimonio rato, presertim contracto in ultima vitæ periodo.

Attamen opinio receptissima affirmat, & ex nostris Clariff. DD. Engel ad tit. Qui filii sunt legit. n. 9. König ibid. num. 21. D. de Wolleren in Quæst. Salisburgens. q. 1. à num. 24. D. Franz ad tit. Inff. de Nupt. p. 3. n. 81. Ratio est: quia Matrimonium ratum, quod-62 cunque tempore contrahatur, est verum Matrimonium. Ergo sufficit ad legitimationem liberorum, ad mentem cit. cap. tanta 6. quod nihil aliud, quam verum Matrimonium desiderat. Accedit praxis Ecclesiæ, quæ moribus datur licentia ducendi suas concubinas, in ordine ad liberos, ex illis illegitimè geni-

genitos, legitimandos; ubi sine dubio non censetur aliud Matrimonium esse contractum, quam ratum.

63 Textus oppositus non refragatur. Nam spes tollenda sobolis non deficit in Matrimonio rato, etiam in periculo mortis contracto, quantum est ex natura contractus Matrimonialis: utpote cum jus radicale tribuat ad copulam & proli generationem.

64 Controversum est II. an, si Matrimonium aliquod intermediet, ac Titius v. g. qui ex Bertha concubina sustulit aliquot liberos, Matrimonium primò contrahat cum Mævia, dein, hæc defuncta, Matrimonium ineat cum Bertha; an, inquam, liberi naturales, ex Bertha suscepti, adhuc legitimentur?

Dixeris, quod non: quia nomine Matrimonii jura non intelliguntur secundum, sed primum, utpote cum illud odiosum, hoc favorabile sit: quæ causa si quis promiserit Sempronio mille in dorem, si duxerit Bertham, & si primò loco Mæviam, postea Bertham duxerit, nihil amplius valet petere l. dotis promissio 68. in fin. ff. de F. D. At

65 Tenendum, quod sic. Ita Panormit. ad cit. cap. tanta 6. n. 3. Barbofa ibid. n. 7. Pirhing ad eund. tit. num. 26. Magnif. D. P. König ibid. num. 27. Clariff. D. de Wolleren in Quæst. cit. quæst. 1. à n. 42. Ratio est: quia Matrimonium secundò non minus est verum, quam primum, tam in ratione contractus, quam in ratione Sacramenti: unde quoad vim legitimandi discrimen inter unum & alterum non est statuendum.

Ad argumentum objectum Resp. Matrimonium secundum non esse odiosum de Jure Canonico juxta cap. penult. & ult. de Secund. de Jure Civili verò tunc præcipuè odiosum censeri, quando contrahitur à vidua intra annum luctus; hoc ipsum tamen odium redundare in solam viduam, non item in liberos, in quorum favorem contra binobus conjuges Jus Civile non pauca decrevit, ut

66 infra videbimus. Instantia de stipulatione, tanquam negotio stricti Juris, est proflus impertinens: nam ibi promissionis effectus dependet ab intentione promittentis, qui præsumitur de primo Matrimonio cogitasse: hic autem legitimationis effectus non dependet ab intentione contrahentium, sed à Matrimonio, quod ex se virtutem legitimandi

67 accepit. Certè si Matrimonium secundum absolute diceretur ineptum, ad conferendum legitimationis effectum, liberi, ex vidua geniti, per Matrimonium, cum illa ceu binuba contractum, non possent legitimari; quod nescio, an quispiam somniaverit.

70 Controversum est III. an liberi efficiantur legitimi per Matrimonium putativum? Negant Covarruv. in 4. Decret. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 20. Fachin. lib. 3. contr. cap. 55. Pirhing ad cit. tit. num. 34. Rationem dant: quia vis legitimandi tribuitur sanctitati, reverentia, & efficacia Sacramenti Matrimonii. Atqui in Matrimonio putativo deficit omnis reve-

rentia, sanctitas, & efficacia Sacramenti. Ergo &c. Affirmant Canifius ad cit. cap. 71 tanta num. 2. Gonzalez ad cap. cum inter eod. tit. num. 6. Pontius de Matrim. lib. 11. cap. 1. §. 1. n. 17. Wiestner ad cit. tit. n. 38. Rationem afferunt: quia, si Matrimonium putativum virtutem habeat, liberos faciendi legitimos; utique virtutem habeat, liberos efficiendi legitimos. Valet siquidem argumentum à majori ad minus, & qui potest quod plus & majus est, potest etiam, quod minus est cap. cui licet 53. de R. J. in 6. Pro-

fectò si Matrimonium putativum præcessisset natiuitatem liberorum, illi statim ex natiuitate fuissent legitimi. Ergo etiam, si natiuitati liberorum superveniat, liberi mox legitimantur: nam fictio Juris Matrimonium retrorahitur, & statim ab initio contractum fuisse reputatur.

Hæc posterior sententia, cum faveat innocenti proli, placeatque Rotæ Romanæ, ut veriorum & æquiorum secuta fuit in una Pampilonens. Matrim. p. 2. rec. dec. 280. n. 1. & in una Sponsal. coram Cavalerio 19. Nov. 1607. meum perinde favorem & assensum meretur. Nec verum est, legitimandi vim adscribi tantum sanctitati & reverentia Sacramenti Matrimonii, quod tale est in veritate, sed etiam quod tale est in opinione bona fide: sicut enim illegitima natiuitas provenit ex antecedenti culpa parentum; sic effectus legitimationis provenit ex Matrimonio, cum eorum bona fide contracto.

Controversum est IV. utrum, si parentes tempore conceptionis liberorum sint inhabiles ad Matrimonium contrahendum, tempore natiuitatis autem existant habiles, vel non, maritus, durante Matrimonio, cum persona soluta concombatur, & ætequam ex tali concubitu nascatur proles, Matrimonium per mortem uxoris solvatur; proles per Matrimonium subsequens legitimetur?

In hac controversia rursus innocenti proli, cum admissione legitimationis faveo, faventque mecum Covarruv. in 4. Decretal. d. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 2. Fachin. lib. 3. contr. cap. 50. Gutierrez de Matrim. cap. 72. à num. 6. Clariff. DD. Collegæ, D. de Wolleren cit. q. 1. §. 1. num. 56. D. Franz ad cit. tit. Inff. de Nupt. q. 1. §. 1. num. 3. n. 5.

Ratio est: quia ex l. nuper 11. §. 1. Cod. de Naturalib. lib. & Nov. 89. cap. 8. quod tunc de statu liberorum agitur, illud tempus est inspiciendum, quod liberis est favorabilis. Ergo, dum agimus de statu legitimitatis, inspicimus hic tempus natiuitatis, utpote quod liberis est favorabilis, & facit, ut non tantum nati sed etiam concepti videantur à personis, inter quas Matrimonium consistere potuit.

Zoëlius ad tit. Qui filii sint legit. n. 18. Pirhing ibid. n. 34. Gletle 1. p. Pand. q. 7. num. 4. obijciunt I. quando liberi sunt concepti ex persona, cum qua Matrimonium stare non potuit, non gaudent favore legitimationis sape cit. cap. tanta 6. l. Divi 5. d. l. nuper 11. Cod.

usque debet exhibere mater, ut tradit Lau-
 111 terb. ad cit. tit. de Agnos. & alend. §. 13. Non
 autem de ceteris alimentis, quæ statim pater
 subministrare tenetur l. si competenti 3. Cod.
 eod. Martin. Coler. in tractat. de Aliment.
 lib. 1. cap. 6. n. 4. Miller ad Struv. exercit. 25.
 th. 74.
 112 Secundò loco liberis alimenta conferre
 tenentur ascendentes paterni d. l. si quis 5. §. 1.
 & 2. ff. de Agnos. vel alend. adeò ut, sicut
 officium alendi est magis paternum, quàm ma-
 113 ternum; ita ascendentes paternos ad ali-
 114 menta ante matrem teneri, cum aliis con-
 cludat allegatus Coler. lib. 1. cap. 7. num. 12.
 & seq.
 113 Tertiò loco cogitur liberis alimenta sub-
 ministrare mater, si nempe nec pater, nec
 ascendentes paterni superflites, aut locuplet-
 es sint d. l. si quis 5. §. 2. 4. & 14. l. non quemad-
 114 modum 8. ff. d. c. Si tamen pater aut
 ascendentes superflites & locupletes sint,
 115 matri propter alimenta à se præstita ac-
 tionem negotiorum gestorum assignat Lauter-
 bach. ad eund. tit. §. 14.
 116 Quartò loco memoratum onus imponitur
 ascendentibus per lineam matrem sæpe
 cit. l. si quis 5. §. 2. & 5. & l. non quemadmodum
 8. ff. d. c. Lauterb. d. §. 14. Coler. d. l. 1. cap. 8.
 num. 2. quia non tam ex jure potestatis pa-
 117 tris, quàm naturalis conjunctionis alimenta
 præstantur.
 116 Quintò loco fratres & sorores, in subsidium
 parentum, se invicem alere obstringuntur,
 per l. mutus 73. §. 1. ff. de Jure Dot. l. tutor 13.
 §. 2. ff. de Administrat. & peric. tutor. l. in omni-
 bus 1. §. 2. ff. de Tut. & rat. distrah. Coler. d.
 117 lib. 1. cap. 9. n. 1. & seqq.
 117 Atque hæc obligatio alendi non solum ex-
 tenditur ad filios & fratres, naturales simul &
 legitimos, sed etiam ad naturales tantum.
 118 Auct. licet patri Cod. de Natural. lib. Limi-
 tatur autem in liberis & fratribus, ex damna-
 119 to coitu genitis, quales sunt incestuosi, adul-
 terini, sacrilegi d. Auct. licet patri in fin. Auct.
 ex complexu Cod. de Incest. nupt. Novell. 89. cap.
 119 ult. Quam tamen limitationem de
 Jure Canonico sublata esse, patet ex cap.
 cum haberet 5. De eo, qui duxit in Matrimon.
 nec solum pro foro Ecclesiastico, sed etiam
 Sæculari, veluti pro certo, allegatis præjudi-
 120 cibus, tradunt Gail. lib. 2. observ. 88. num. 4.
 & 12. Coler. cit. lib. 1. cap. 3. à num. 33.
 120 Lauterbach. cit. l. §. 16. quia scilicet Juri
 Naturali repugnare videtur, ut proles, quæ
 delictum non commisit, sit inferioris condi-

CAPUT

CAPUT IV.

De Accessoriis Matrimonii.

Accessoria Matrimonii sunt ea, quæ plerumque solent accedere Matrimonio,
 vel constituendo, vel constituto, puta, Dos, Donatio propter nuptias, Do-
 natio inter conjuges &c. quibus per modum appendicis annectimus secundas Nu-
 ptias, in tit. ult. lib. 4. Decretal. propositas.

SECTIO I.

De Dote, & Donatione propter Nuptias.

SUMMARIA.

- 1. & 3. Triplex acceptio dotis. 4. Ejus definitio.
- 5. Est res data marito. 6. Ad onera Matrimonii ferenda.
- 7. Dos dividitur in promissam & constitutam. 8. Improbatur à quibusdam hæc diviso.
- 9. & seqq. Probatur ab aliis. 12. Modus conciliandi partes dissidentes suggeritur.
- 13. & seqq. Dividitur quoque in profecticiam & adventiciam. 15. Dotem constituere potest qui liberam habet rerum administrationem.
- 16. Ex necessitate dotem filia constituit pater. 17. & seqq. Etsi sit emancipata. 22. & seqq. Non autem si dives sit, ac mediis propriis instructa.
- 26. & seqq. Nec etiam, si legitima non sit; nisi ex æquitate. 28. Avari quoque tenentur nepoti constituere dotem. 29. Item aliquando mater. 30. Aut frater germanus. 31. Aut stuprator. 32. Mulier ipsa non tenetur. 33. Objectum dotis sunt res, in patrimonio existentes.
- 34. Etiam aliena. 35. Etiam usufructus. 36. Etiam feudales, si spectant ad uxorem. 37. Promissio dotis indefinita valet respectu patris.
- 38. Non item respectu extranei. 39. Etiam si uxor marito permittat usum fructuum honorum, illa tamen non presumuntur esse dotalia. 40. & seqq. Explicatur natura & qualitas honorum paraphernalium. 46. Declarantur bona recepticia. 47. Explanantur pacta dotalia. 48. Alia sunt simplicia; alia mixta. 49. & seqq. Eorum differentia. 55. & seqq. Ostenditur modus, quo hæc pacta discerni possunt. 59. & seqq. Indicatur effectus promissa dotis. 62. Panditur effectus dotis constituta. 63. & seqq. Bona, durante Matrimonio acquisita, de Jure Communi non sunt inter conjuges communia. 65. In dubio presumuntur ad maritum spectare. 66. Pro repetitione dotis conceditur actio ex stipulatu. 67. Quandoque marito competit repetitio impensarum. 68. & seqq. Prolixius exponitur, qualiter per adulterium dos amittatur. 77. & seqq. Describitur donatio propter nuptias. 80. Adstruuntur persone, illam constituentes. 81. & seqq. Subjiciuntur effectus.

§. I.

De Natura & diversitate Dotis.

Dos, à dando, vel donando sic dicta, potest accipi tripliciter. I. formaliter pro conventionem, quæ dos constituitur per l. dotis 1. ff. de Jure Dot. l. exigere 69. ff. de Judio.
 II. effectivè pro jure, quod marito vel uxori competit in dote l. quamvis 75. & passim ff. de Jure Dot.
 III. objectivè pro re, in dote constituta l. si pater 41. ff. Saluto Matrimon. l. quod dicitur 5. in pr. l. voluptuaria 7. §. 1. ff. de Impensis in rem dotal. germanicè Heyrath Gut / Ehe-Siege / Braut-Schag / Mitgift. Pluribus secunda placet acceptio; meo proposito commodior videtur tertia; in qua
 4 Describitur dos, quod sit res, marito data, vel promissa, ad ferenda onera Matrimonii.
 5 Dixi l. res, marito data vel promissa; quæ vocabula occupant vicem generis, quatenus etiam res aliæ marito possunt ab uxore, vel aliis conferri.
 6 Dixi II. ad ferenda onera Matrimonii; quæ verba subeunt locum differentie: eò quod nulla res alia marito deur ad onera Matrimonii ferenda, quàm dos l. pro oneribus 20. Cod. de Jure Dot. nec etiam dos sub alia conditione deur, quàm ut Matrimonium sequatur per l. plerumque 10. §. 4. ff. d. c. Cum enim maritus debeat uxorem, liberos & totam familiam alere, subsidio & levamine opus habet, ut facilius alimenta suppeditare queat.
 7 Dos I. dividitur in promissam & constitutam. Dos promissa vocatur, quæ consistit in nudis terminis promissionis. Dos constituta nuncupatur, quæ traditione rei perficitur. 8 Hanc divisionem cum aliis improbat Lauterbach